HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א) [לקמן מז.], ב) ב"ק קח:, [לקמן מז.], ג) [ע"ב], ד) [שייך לע"ב],

מתני' [א]המודר הנאה מחבירו לפני שביעית אינו יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנוטות ובשביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל הוא מן (א) הנטיעות הנוטות [ב]נדר הימנו מאכל לפני שביעית יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הפירות ובשביעית יורד ואוכל: **גמ'** רב ושמואל דאמרי תרוייהו (ב) נכסים אלו עליך לפני שביעית אין יורד לתוך שדהו ואינו אוכל מן הנוטות אע"פ שהגיע שביעית ואם בשביעית נדר אין יורד לתוך שדהו אבל אוכל מן הנוטות ור' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו נכסי עליך לפני שביעית אין יורד לתוך שדהו ואין אוכל מן הנוטות הגיע שביעית אינו יורד לתוך שדהו אבל אוכל הוא את הנוטות לימא בהא קמיפלגי דרב ושמואל סברי [א]אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו ורבי יוחנן ור"ל סברי אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו ותיסברא מי איכא למ"ד אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו (ג) א"כ ניפלגי בנכסים אלו וכ"ש בנכסי ותו הא תנן דאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו דתנן [ב] [ג]האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי מת יירשנו בחייו ובמותו אם

רש"י

מתני' המודר הנאה מחבירו לפני שביעית. שהדירו חבירו קודם שנכנסה שביעית: **אין יורד לתוך שדהו.** לאכול מפירות שביעית דאסור בדריסת הרגל: **ואין אוכל מן הנוטות.** מאותן פירות הנוטין חוץ לשדה שיכול ליקח מהן ואינו צריך ליכנס בתוך השדה ואע"ג דהן שביעית לא יאכל מהן כדאמרינן בגמרא אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו והאי נמי כיון דלפני שביעית הדירו חבירו כי אתי נמי שביעית אסור בהן: **ובשביעית.** אבל אם הדירו בשביעית לא יורד לתוך שדהו: **אבל אוכל הוא מן הנוטות.** הואיל ולא הוי ברשותו השתא כי מדיר ליה. ובגמרא(ג) מפרש אמאי אינו יורד ואמאי אוכל הא ארעא נמי דהפקר היא: **נדר הימנו מאכל לפני שביעית.** אבל לא נדר הימנו הנאה לכי מטי שביעית יורד ואינו אוכל דהא לא הדירו אלא מן מאכל אבל אינו אוכל כדפרישית לעיל דאדם אוסר דבר שברשותו אפי' לאחר שיצא מרשותו: **ובשביעית.** הדירו בשביעית: **יורד ואוכל.** דעכשיו יצא מרשותו. ואית דמפרש המודר הנאה מחבירו לפני שביעית לא ירד לתוך שדהו לפני שביעית ולא יאכל מן הנוטות כיון דהדירו ובשביעית כלומר אם הגיעה שביעית לא ירד לתוך שדהו כו' ולישנא קמא עיקר: **גמ' דאמרי תרוייהו נכסי אלו עליך.** כלומר כל נכסי עליך בכל מקום שהן: **ואין אוכל מן הנוטות.** ואע"פ שהגיע שביעית ושל הפקר הן: **ואם בשביעית נדר.** דהשתא לאו ברשותו הוא ולא מצי מדיר לה מינייהו אוכל מן הנוטות: **ר' יוחנן ור"ל דאמרי.** הגיע שביעית אין יורד אבל אוכל מן הנוטות: **אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו.** דכיון דבשעה שאסר הויין ברשותיה אפילו לכי הגיע שביעית נפקן מרשותיה אפילו הכי אסורין עליו: **ר' יוחנן ור"ל סברי אין אדם כו'.** ומשום הכי כי הגיע שביעית דנפקא מרשותיה אוכל הוא מן הנוטות: **ותסברא.** דבהאי טעמא פליגי: **ומי איכא למ"ד אין אדם אוסר כו'.** ור' יוחנן ור"ל הכי סבירא להו: (ד) **אם כן.** דמשום האי טעמא פליגי ואמרי דאוכל הוא בשביעית: **ליפלגי בנכסים אלו.** אפי' היכא דאמר נכסים אלו עליך ולימרו ר' יוחנן ור"ל דאוכל בשביעית משום הטעם (ה) דאמר אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו כ"ש היכא דאמר נכסי דמשמע כל זמן שהן ברשותו אלא מדלא פליגי בנכסים אלו אלא בנכסי ש"מ דלית להו האי סברא. ועוד היכי מצי אמר לעולם דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו והתנן דאוסר: **האומר לבנו קונם שאתה נהנה לי.** כלומר שאי אתה נהנה לי מכל נכסי: **מת יירשנו.** שלא אסר עליו אלא כל זמן שהנכסים שלו לפיכך יירשנו אם

ר"ן

מתני' לא ירד לתוך שדהו. של מדיר. דמודר אסור אפי' בדריסת הרגל כדתנן לעיל (דף לג:): **ואינו אוכל מן הנוטות.** מן הפירות הנוטות על הדרך סמוך לשדה: **ובשביעית לא ירד לתוך שדהו.** ואי בשביעית נדר לא ירד וכו'. ובגמרא מפרש לה: **גמ' ואף על גב שהגיע שביעית.** דקסברי רב ושמואל דאע"ג דכולהו פירי דהפקרא נינהו אפילו הכי כיון שבשעה שהדירו היו שלו חייל איסורא אפי' בשביעית שיצאו מרשותו. ומתני' תרי דיני קתני רישא אשמעינן דכיון שהדירו לפני שביעית חייל נדריה אפילו כי מטא שביעית וסיפא אשמעינן דאם בשביעית נדר נהי דלא חייל נדריה לגבי פירי דהפקרא נינהו לגבי ארעא מיהא חייל וכדמפרש בגמרא טעמא לקמן: **ור' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו וכו' אבל אוכל מן הנוטות.** ולא מתסר בהו משום נדרא דמקמי שביעית: **לימא בהא קמיפלגי דרב ושמואל סברי אדם אוסר וכו' ור' יוחנן ור"ל סברי אין אדם אוסר וכו'.** נראה לי דהכי פירוש' דשמעתא דקא סלקא דעתין השתא דרב ושמואל ורבי יוחנן ור"ל כולהו אפירושא דמתניתין קיימי. רב ושמואל מפרשי לה כדפרישית. ור' יוחנן ור"ל מפרשי לה דחדא קתני וכולה כשהדירו לפני שביעית וקאמר דנדר זה שני דינין יש לו דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי שאינו יורד ואינו אוכל אבל כשהגיע שביעית הותר מקלתו דנהי דאינו יורד בתוך שדהו משום דארעא אכתי ברשותי' קיימא כדפרישי' טעמא לקמן אפ"ה פירי שרו דהא בשביעית נפקי מרשותיה ואע"פ שהדירו בשעה שהיה ברשותו דהיינו לפני שביעית סברי ר' יוחנן ור"ל דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו ונהי דרישא לא אשמעינן מידי דפשיטא דלפני שביעית אינו יורד ואינו אוכל סבירא להו דנקט רישא משום סיפא לאשמעינן דאע"פ שהדירו לפני שביעית שהיו פירות ברשותו אין איסורו חל לאחר שיצאו מרשותו דהיינו בשביעית. ומש"ה הוה סליק אדעתיה דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו אפילו היכא דאמר נכסים אלו א"נ אפילו היכא דאמר בהדיא שהוא אוסר אותם אפילו לאחר שיצאו מרשותו. והוה סבירא לן הכי אע"ג דר' יוחנן ור"ל לא איירו אלא בנכסי משום דבשלמא אי אמרינן דרבי יוחנן ור"ל אמרי הכי בנכסים אלו איכא למימר דתנא רישא משום סיפא וכדפרישית ואע"ג דאמרי ר' יוחנן ור"ל נכסי לאו דוקא דאמר נכסי בלחוד אלא אנכסים אלו דאמרי רב ושמואל קיימי דנכסים אלו דינו כנכסי וכמו שנפרש לפנינו דאם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי קא אמרי א"כ מה אשמעינן תנא דמתניתין רישא ודאי לא צריכא לאשמעינן דלפני שביעית חייל נדרא לגמרי וכי תימא משום סיפא נקט לה לאשמעינן דכיון דמעיקרא אמר נכסי כשהגיע שביעית הותר מקלתו של נדר זה דהיינו לענין אכילה הא נמי לא צריכא לאשמעי' דפשיטא דבלשון נכסי לא משמע אלא בעוד שהיו ברשותו דגדולה מזו שנינו בפירקא דלקמן (דף מו.) ומייתינן לה בסמוך בשמעתין [ע"ב] האומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר וכיון דאפילו גבי נודר דליכא לספוקי דמאי אוסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיצאו מרשותו אמרינן דכי אמר ביתך לא משמע אלא בעוד שהוא שלו כ"ש לגבי מדיר דאיכא לספוקי אי מצי אסיר לבתר שיצאו מרשותו דפשיטא מילתא דבלשון נכסי אינו אוסר אלא בעודן ברשותו דודאי כי אמר נודר ביתך או נכסיך וכי אמר מדיר ביתי או נכסי לשונות שוין הן הלכך אם איתא דר' יוחנן ור"ל דוקא בנכסי אמרי דאין אדם אוסר תנא דמתני' לא אשמועי' מידי לא ברישא ולא בסיפא. וכ"ת כולה לאשמועינן דינא דבשביעית אינו יורד לתוך שדהו נקט לה דלא תימא דארעא נמי רחמנא אפקריה וקמ"ל דליתא משום טעמא דאמר לקמן לא מנית אמרת הכין דלמאי שנויה בנדרים אי האי דינא בעי למתני לעולא דאמר לקמן [ע"ב] בעומדין אילנות על הגבולין ה"ל למתנייה גבי דיני ממונות א"נ בשביעית ואפי' לר"ש בן אליקים דאמר [שם] גזרה שמא ישהה בעמידה לא ניחא דכולה תני לה משום האי דינא דליתני שביעית גרידא אלא ודאי ר' יוחנן ור"ל אפילו בנכסים אלו ס"ל דאין אדם אוסר. ואתיא להו השתא מתניתין שפיר דתנא רישא משום סיפא לאשמועינן דאפילו הדירו בלשון נכסים אלו אין נדרו חל לאחר שיצאו מרשותו דלא תימא דכי היכי דאמר גבי נודר דכי אמר לבית זה שאני נכנס מת או מכרו לאחר אסור דמתסר עליה אפילו לאחר שיצא מרשותו הכי נמי כי הדירו חבירו וא"ל נכסים אלו דליחול איסורא אפי' לאחר שיצאו נכסים מרשות מדיר דליתא דה"מ בנודר עצמו דמאי אסר אנפשיה נכסי חבירו אפילו לאחר שיצאו מרשותו הוו להו נכסי חבירו אבל מדיר לא דלאחר שיצאו מרשותו הוו להו נכסי חבירו ואין אדם אוסר נכסי חבירו על חבירו ואתיא מתניתין שפיר. ומקשינן דאי איתא דר' יוחנן ור"ל סברי דאין אדם אוסר הוה להו לאיפלוגי בהדיא אפילו היכא דאמר נכסים אלו ועוד תנן דהיכא דאמר בהדיא אדם אוסר: **אם מת יירשנו.** דלאו מדידיה מתהני אלא מירושתיה דזכי ליה רחמנא: [ד]**אם מת לא יירשנו.** לאו דוקא לא יירשנו דנכסי ודאי דידיה

תוספות

המודר הנאה מחבירו לפני שביעית לא ירד לתוך שדהו. לדריסת הרגל אסורה ואינו אוכל אפילו מן הנוטות חוץ לשדה דאינו צריך לירד ולאוכלם: **ובשביעית.** פי' אם הדיר בשביעית לא ירד לתוך שדהו ליקח מן הנוטו' (אבל) אם יצטרך לירד ולאכול אסור. ובגמ' פריך אמאי אסור לירד בו לצורך אכילה הא רחמנא אפקריה לשדה לכל דבר אכילה: **נדר ממנו מאכל לפני שביעי' יורד לתוך שדהו.** דאינו מודר אלא מדבר המביא לידי מאכל ואינו אוכל מן הפירות: **ובשביעית יורד ואוכל.** דהפקר הוא וקשה דלעיל (דף לג.) מיבעיא ליה אם מפסק ומיזיל בארעא אי הוי הנאה המביאה לידי מאכל וי"ל דבשביעית אף השדה הפקר לצורך אכילה דהכי מסיק בגמ' ולאידך נמי דמשני שמא ישהה בעמידה הכא לא שייך במודר מאכל דאי שהה אין בכך כלום: **רב ושמואל אמרי נכסי אלו עליך לפני שביעית אינו אוכל מן הנוטות.** ואף על פי שהגיע שביעית דכיון דאמר אלו אסורין עליו אפי' לאחר שנתנם או שהפקירם ולכך אסור בשביעית והשתא ס"ד דבלא אמר נכסיי אלו והגיע שביעית אסור לאכול מן הנוטות דאדם אוסר דבר שברשותו אף כשיצא מרשותו ומתני' דקתני ובשביעי' אוכל בנוטות מיירי בהדירו בשביעית עצמה: **רבי יוחנן ור"ש בן לקיש [אמרי] נכסי עליך אינו יורד לתוך שדהו כו' הגיע שביעית אוכל מן הנוטות.** והפקר הן ולא אסרן אלא כי איתנהו לדידיה אבל אי יהבינהו [לא] דאין אדם אוסר בקונמות לכשיצא מרשותיה וה"ה היכא דאמר נכסי אלו הגיע שביעית מותר בנוטות ופריך אם כן דלא אסר רבי יוחנן כלל לכשיצא מרשותו אמאי לא אשמועינן למילתא באלו אלא אית להו אדם אוסר ועוד תנן דאדם אוסר לכשיצא מרשותו: **מת יירשנו.** דכשיש כח ברשותו אוסרה ותו לא: **בחייו ובמותו לא יירשנו.** אלמא אוסר אחריו לאחר מותו שיצאו מרשותו ומשני לה לעולם לא תפשוט מידי דהיכא דאמר נכסי אלו עליך שיאסרו לאחר שיצאו מרשותו דשאני הכא שפי' בהדיא שיאסרו לאחר מותו:

מט א מיי' פ"ו מהל' נדרים הלכה יג:
נ ב מיי' שם הלכה טו:
נא ג מיי' שם פ"ה הל' ו סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רנו סעיף ז וסימן רכג סעיף ג:

הגהות הב"ח

(א) במשנה אבל אוכל הוא מן הנוטות כצ"ל ותיבת הנטיעות נמחק: (ב) גמ' רב ושמואל דאמרי תרוייהו נכסי עליך כצ"ל ואות מ"ם ותיבת אלו נמחק וכן ברש"י: (ג) שם דא"ב ניפלגי: (ד) רש"י ד"ה דא"כ דמשום: (ה) ד"ה ליפלגי וכו' דאמרינן אין אדם וכו' וכ"ש היכא וכו' היכי מצו אמרי דלעולם אין אדם:

פירוש הרא"ש

מתני' ובשביעית. כשהגיע שביעית לא ירד לתוך שדהו אף על גב דרחמנא אפקרי' ובגמ' מפרש: אבל אוכל מן הנוטות. דהפקר הן: גמ' לימא בהא קא מיפלגי. רב ושמואל. נכסי אלו. לאו דוקא וה"ה דבכל ענין אדם אוסר דבר שברשותו אפילו לכשיצא מרשותו הלכך הא דקתני במתניתין ובשביעית אוכל (אף) מן הנוטות איירי אף בהדירו לפני שביעית: א"ב לפלגו בנכסים אלו. דאמרי' אין אדם אוסר כו'. דתנן האומר לבנו כו'. משנה היא בהגוזל קמא. בחייו ובמותו לא יירשנו. אלמא אדם אוסר נכסיו לאחר מותו אע"פ שיצאו מרשותו: